

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань екологічної політики та природокористування

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-27-06; факс: 255-22-72

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

на проект Закону про внесення змін до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, внесений Кабінетом Міністрів України (реєстр. № 5602)

За дорученням Голови Верховної Ради України Разумкова Д.О. від 04 червня 2021 року Комітет з питань екологічної політики та природокористування на своєму засіданні 22.09.2021 (протокол № 97) розглянув проект Закону про внесення змін до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему (реєстр. № 5602 від 03.06.2021 р.), внесений Кабінетом Міністрів України.

Як зазначено у пояснювальній записці, метою законопроекту є затвердження єдиного документу щодо визначення діяльності зі зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему і бюджетного фінансування цієї діяльності до 2031 року.

Законопроектом пропонується:

схвалити зміни до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

оновити завдання і заходи щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему відповідно до завершених етапів та початку виконання чергових етапів чинної Програми;

продовжити строк виконання чинної Програми і бюджетного фінансування цієї діяльності до 2031 року включно;

затвердити паспорт чинної Програми.

Відповідно до фінансово-економічне обґрунтування, наведеного в пояснювальній записці, реалізація заходів оновленої Загальнодержавної програми передбачатиме виділення з Державного бюджету України на період до 2031 року близько 32 618 млн. грн.

Відповідно до запиту Комітету, Державне агентство України з управління зоною відчуження надало інформацію про державну експертизу та стратегічну екологічну оцінку проекту Закону України «Про внесення змін до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему» на період з 2021 до 2031 роки.

Комітет відмічає, що відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» законопроект пройшов всі процедури щодо проходження стратегічної екологічної оцінки та відповідно до пункту 32 Порядку розроблення та виконання державних цільових програм, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 106, проведено державну експертизу проекту загальнодержавної програми, розробленої з метою внесення змін до діючої. Було отримано висновки, погодження, пропозиції та зауваження від усіх заінтересованих органів, зокрема, висновки Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства фінансів України та Міністерства цифрової трансформації України. Також проведено правову експертизу законопроекту Міністерством юстиції України, отримано правовий висновок. Згідно із рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції антикорупційна експертиза зазначеного законопроекту не проводилась.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює до законопроекту зауваження та пропозиції, зокрема:

ГНЕУ зазначає, що метою Програми визначається забезпечення реалізації державної політики щодо *зняття* з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему замість «підготовки до зняття і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС».

ГНЕУ зауважує, що у законопроекті передбачається виключення із Програми низки заходів та завдань, які, як випливає зі змісту пояснювальної записки до проекту, «розпочато та виконано протягом 2009-2020 років».

Комітет зазначає, що з метою оптимізації структури Програми заходів і завдань у проекті Загальнодержавної програми були виключені всі заходи, які були завершені під час зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему починаючи з 2010 року. Вартісні та кількісні характеристики всіх завершених робіт проектів містяться в щорічних звітах щодо виконання Загальнодержавної програми.

ГНЕУ відмічає, що проектом Загальнодержавної програми до 2031 року передбачається: «забезпечити готовність до роботи із вилучення з об'єкта «Укриття» паливовмісних матеріалів і довгоіснуючих радіоактивних відходів, їх кондиціонування з подальшим зберіганням та захороненням у сховищах радіоактивних відходів, зняття з експлуатації об'єкта «Укриття» або забезпечити створення умов для подальшого перетворення об'єкта «Укриття» шляхом переведення паливовмісних матеріалів у контрольований стан». На думку ГНЕУ кінцевий результат реалізації цього положення вбачається невизначеним.

Комітет звертає увагу, що така неоднозначність в формулюванні «зняття з експлуатації» чи «перетворення» обумовлена неможливістю спрогнозувати на даному етапі реальність повного видалення паливовмісних матеріалів (ПВМ). Після підготовки проєктних рішень щодо видалення ПВМ можливо буде перейти до зняття з експлуатації. Якщо стовідсоткове видалення ПВМ не можливо, повинно виконуватись переведення ПВМ у контрольований стан згідно принципів радіаційного захисту (контрольований стан – це стан ПВМ за якого визначено його місце, фізичні властивості та можливе прогнозування на перспективу). Реалізація всіх цих заходів триватиме до 2031 року. Тільки після їх реалізації можна бути остаточно визначити кінцевий результат в реалізації Програми.

Комітет вважає, що зауваження ГНЕУ можна врахувати при підготовці законопроекту до другого читання.

Національна академія наук України, надає пропозиції, підготовлені Інститутом безпеки атомних електростанцій НАН України, зокрема, зазначають, що проєктом Загальнодержавної програми врахована потреба в організації постійного моніторингу паливовмісних матеріалів, що знаходяться в об'єкті «Укриття», та звертають увагу на необхідність зазначити, які кошти передбачаються безпосередньо на здійснення моніторингу паливовмісних матеріалів та прогнозування їх довгострокової поведінки.

Національна академія медичних наук України надає низку пропозицій до законопроекту, зокрема: абзац тридцять восьмий «Основними заходами щодо організації науково-технічної та інформаційної підтримки робіт із зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, гарантування прозорості для громадськості, прийняття рішень стосовно забезпечення безпеки цієї діяльності є розроблення і виконання таких програм:» доповнити новим підпунктом, а саме:

«медичне та дозиметричне супроводження усіх робіт із зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта Укриття на екологічно безпечну систему, визначення вмісту радіонуклідів у тілі осіб, що приймають участь у цих роботах, їх індивідуальних доз опромінення та ведення відповідних медичних й дозиметричних реєстрів».

Комітет звертає увагу, що пропозиції Національної академії медичних наук України стосовно удосконалення нормативно-правової бази з питань поводження з залишковим радіоактивним матеріалом та управління майданчиками ядерного спадку неможливо врахувати без суттєвої переробки проєкту Загальнодержавної програми та узгодження її з Кабінетом Міністрів України, оскільки зазначені пропозиції не торкаються безпосередньо реалізації заходів на Чорнобильській АЕС та потребуватимуть додаткового суттєвого збільшення бюджетного фінансування.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету та Міністерство фінансів України у своїх висновках відмічають необхідність надання фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) відповідно до вимог частини 1 статті 27 Бюджетного кодексу України, а також пропозицій змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету, та

врахування вимог частини 3 статті 27 Бюджетного кодексу України щодо терміну набрання чинності цим законопроектом. Комітет Верховної Ради України з питань бюджету та Міністерство фінансів України вважають, що реалізація положень законопроекту матиме вплив на показники державного бюджету на 2022 – 2031 роки.

Комітет зазначає, що у зв'язку з постійним недофінансуванням Загальнодержавної програми, більша частина бюджетних коштів була спрямована в першу чергу на забезпечення оплати комунальних платежів, транспортних витрат, заробітну плату та відшкодування фактичних витрат Пенсійного фонду України на виплату та доставку пенсій, призначених на пільгових умовах.

Постійне недофінансування в свою чергу призвело до того, що завершення реалізації частини першочергових заходів Загальнодержавної програми призвело до збільшення загального терміну всього процесу зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, що в свою чергу призвело до збільшення витрат через коливання курсу валют та підвищення цін на енергоносії. Коштів, що виділялися, вистачало лише на підтримку промислового майданчика Чорнобильської АЕС та забезпечення досягнутого рівня безпеки і не дозволило вчасно ввести в експлуатацію важливі об'єкти інфраструктури з поводження з радіоактивними відходами та відпрацьованим ядерним паливом (ЗППРВ, ПКПТРВ, СВЯП-2), кошти на будівництво яких були надані іншими країнами в рамках міжнародної технічної допомоги.

Звертаємо увагу, що відповідно до Рекомендацій слухань у Комітеті на тему: «35-ті роковини Чорнобильської катастрофи: проблеми та перспективи розвитку зони відчуження», затверджених рішенням Комітету від «14» квітня 2021 р. № 76/12, Комітет рекомендував вжити заходів, спрямованих на забезпечення достатнього та сталого фінансування підприємств зони відчуження, а також зміни механізму покриття витрат Пенсійного фонду на виплату і доставку пенсій за віком, призначених на пільгових умовах для працівників зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, передбачивши, що фінансування цих витрат здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України безпосередньо Пенсійним фондом України з метою недопущення блокування діяльності підприємств зони відчуження.

Постійний брак коштів на здійснення діяльності на Чорнобильській АЕС та об'єкті «Укриття» призводить до посилення ризиків виникнення надзвичайних подій, погіршення рівня контролю безпеки, призводить до затримки виконання державних програм з виведення ЧАЕС з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Комітет звертає увагу на необхідність достатнього фінансового забезпечення заходів Загальнодержавної програми щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, оскільки брак коштів може призвести до відтермінування запланованих заходів, що потребуватиме подальшого збільшення фінансування, а також матиме негативний вплив на стан ядерної та радіаційної безпеки на майданчику Чорнобильської АЕС.

Враховуючи вищевикладене, Комітет ухвалив висновок та прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему (реєстр. № 5602 від 03.06.2021 р.), внесений Кабінетом Міністрів України, за результатами розгляду у першому читанні прийняти за основу.

Співдоповідачем від Комітету з питань екологічної політики та природокористування визначено народного депутата України, голову підкомітету з питань подолання наслідків Чорнобильської катастрофи Кривошеєва Ігоря Сергійовича.

Голова Комітету

О. БОНДАРЕНКО

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: БОНДАРЕНКО ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000764A4D00FD673202
Дійсний до: 09.04.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-15/03-2021/298411 від 24.09.2021

652230